Opakování Desatera

P?vod materiálu
Tomáš Trusina
Po?adí v lekci
2

Téma

Tóra nás u?í nezapomínat, co je dobré.

Cíle

- D?ti uslyší, že skrze p?íb?hy a p?ikázání Tóry, prorok? a evangelia nám B?h Izraele a Otec Ježíše Krista sd?luje, co je dobré.
- D?ti uvidí, že u?it se znamená vždy znova objevovat.
- D?ti objeví, že Bohu Izraele a Otci Ježíše Krista záleží na našem vztahu k druhým lidem.

Pro u?itele

Poznámky k p?íb?hu

Dt 5

- *B?h s ?lov?kem mluví*: Slovo a ?e? jsou pro Izraelce vyjád?ením podstaty toho, kdo mluví. Pro Izraelce bylo Boží mluvení prost?edkem pro ú?inné vyjád?ení Boží moci, ?innosti i v?le. B?h byl sice skryt (Iz 45,15) a Izraelec se jeho zjevení bál (Ex 33,20) jako n??eho smrteln? nebezpe?ného, ale Boží hlas byl vnímatelný, aspo? n?kterými vyvolenými (Dt 5,24–29). Hospodinovo mluvení je tak p?edevším známkou jeho p?ítomnosti a zájmu o ?lov?ka.
- *Prorocké rysy Mojžíšova poslání* podtrhuje forma Deuteronomia. Jde vlastn? o tém?? jednolitou Mojžíšovu ?e?, kterou prost?edkuje Boží v?li. *Mojžíš* zaujímá v Dt jedine?né místo. Od vyjití z Egypta jsou vztahy mezi Bohem a jeho lidem založeny na jedine?ném jednotlivci. Jeho postava zjevuje nep? ekro?itelnou vzdálenost mezi ?lov?kem a Bohem i Boží v?li sd?lit se ?lov?ku. P?esto je Mojžíš jenom lidským prost?edníkem, který sám do zaslíbené zem? nevejde (Dt 34,5–8). Jeho tóra tak z?stává „hlasem z poušt?“.
- *„Nezapomínat“ a deuteronomistická teologie:* Opakování p?ikázání v 5. Mojžíšov? pat?í do okruhu starozákonní zv?sti, která se zamýšlí nad d?jinnými prohrami a vidí je jako d?sledek dlouholeté nev?ry smlouv? s Hospodinem. Proto je pro 5. Mojžíšovu a „prorocké“ knihy, které s ní korespondují (Joz, Sd, 1+2 Sa, 1+2 Kr) d?ležitý motiv „ne/zapomínání“ na Mojžíšova slova a p?ikázání. Nezapomenout neznamená jen nau?it se nazpam??, ale pamatovat na to, z jakého p?íb?hu vycházejí a kudy vede jejich sm?r dnes.
- P?ikázání jako živá, konfrontující a inspirující Slova.
- Opakování „Slov ze Sinaje“ má v Dt funkci zp?ítomn?ní. Když Mojžíš ?ekne „Hospodin neuzav?el smlouvu jen s našimi otci, ale s námi se všemi“ (Dt 5,3), máme se v tom poznat bezprost?edn? „my všichni“, kdo ta slova zrovna posloucháme.

2Kr 22–23

- *Nalezení zákona:* Okolnosti nálezu i osoba nálezce samotného (velekn?ze) necht?jí dodat nálezu knihy Zákona n?jaký posvátný lesk, ale p?edstavují cosi jako „biblický odkaz“. Podle Dt 31,26 byl svitek s Mojžíšovou ?e?í (tj. knihou Dt) uložen „po stran? schrány“, tedy na míst?, kam m?l v chrámu p?ístup jen velekn?z. Celé další vypráv?ní je t?eba chápat jako odezvu na hlas této „tóry“. Nalezení svitku dává Joziášovu pokusu o obnovu chrámu pravou hloubku. Nesta?í opravovat chrám jako místo kultu. Bohoslužba, ob?ti a chvály z?stanou bezobsažným rituálem, nezú?astní-li se jich srdce prom?n?né Božím slovem. Chrám bez Božího oslovení ztrácí na významu.
- *P?ekvapení z Tóry:* celé vypráv?ní o nalezení „knihy Zákona“, dosl. „svitku tóry“ (22,8 a 23,25) dosv?d?uje, že *tóra v?etn? Desatera* je slovo, jež v dané situaci povzbuzuje k životu. Odpov?d?t na tuto výzvu má cenu, i když už se zdá být vše ztraceno.

- *Tóra a Proroci:* Úloha proroka se v dané chvíli ukazuje jako rozhodující pro další bytí Judy. Viz v.13: jít se poradit s Hospodinem, jak na tom vlastn? z pohledu Tóry jsme, znamená jít se dotázat *prorokyn? Chuldy* (v.13–20). K ní jdou všichni králové služebníci v?etn? velekn?ze.

  Nezastupitelnost proroka spo?ívá ve zmocn?ní k aktuálnímu oslovení. Jak to te? s králem a jeho lidem po generacích neposlušnosti je, nem?že ?íci náboženský profesionál (velekn?z) ani sám Mojžíš?v zákon, ale prorok.

  Tóra (v?. Desatera) „promluví“, když respektujeme podvojnost „Tóry a Prorok?“. Bez proroka by samo poselství Tóry vyzn?lo jako osudov? zatracující slovo. Prorocký d?raz ukazuje smysluplnost rozhodnutí k obratu a náprav? (22,19–20). I když zab?haná praxe mí?í k zániku, má cenu každé úsilí o zm?nu a nápravu.

  Živou aktualitu dávají Tó?e podle starozákonních sv?dk? Proroci (jinak druhý, prost?ední díl starozákonního kánonu). Proto Ježíš i Pavel na prorocky živou, aktualizující polohu Prorok? navazují — a dostávají se do sporu se „zákoníky“, bigotn?, netv?r?ím zp?sobem, „neprorocky“ lp?jícími na slovech Tóry.

- D?sledky ?tení knihy p?esahují oblast chrámu a kultu. Joziáš (?EP: Jóšijáš) p?edevším obnovuje smlouvu s Hospodinem. (23,3) Zv?st knihy otev?ela o?i pro hluboký rozpor mezi sou?asnou podobou života Izraele a Božím nárokem. D?sledky králova rozhodnutí zasahují celý život Izraele. Chrám a okolí Jeruzaléma jsou o?išt?ny od model, je zrušen oltá? v Bétel (23,15), znovu se zavádí hod beránka (23,21nn). V Izraeli se dostává ke slovu Hospodin jako vysvoboditel z otroctví.

Mi 6,8 („Dal v?d?t tob?, ádáme, co *je* dobré i co Hospodin vyhledává od tebe: jen abys ?inil soud a miloval milosrdenství a bez vynášení chodil s Bohem svým.“)

- *Micheáš?v výrok je sou?ást sporu*, který Hospodin vede se svým lidem. Ono „dobré“ tu nejsou hodnoty samoz?ejm? Božím lidem ?i lidmi obecn? sdílené, ale je to sou?ást rozsudku, slova, které k lidem p?ichází jako p?ekvapení, o? jde Hospodinu.
- Je to spor *ve?ejný*: p?ed tvá?í zem?, jakoby všeho ?lov??enstva. To, o? jde mezi Bohem Izraele a jeho lidem (a co za?íná vysvobozením, exodem — 6,3nn), se v další fázi týká všech okolo. Proto je na míst? oslovení „ádáme“ — „pozemš?ane“.
- *?lov?k*, oslovený tímto jedine?ným Bohem a jeho skutky — je vysvobozen k spravedlnosti a milosrdenství.
- *?init soud*: zam??uje naši pozornost na sociální rovinu života. Jde o odpov?dnost za vztahy ve spole?nosti, nikoli pouze individuáln? prožívané.
- *Milosrdenství* nás pak vyvádí ze zahled?nosti do sebe — a otevírá pot?ebnosti konkrétního bližního.
- *Pokora* (dosl. „chodit bez vynášení“) tu znamená „nepovyšovat se“ nad Tóru a její vypráv?ní o Božích skutcích, slovech a p?íkazech.

Poznámky k tématu období

Nalézáme se v církevním mezidobí. Jeho barva je zelená — a táže se nás, zda jsme dob?e p?ijali zv?st o Božích ?inech z dob sváte?ních, zda na n? pamatujeme a p?inášíme z jejich obdarování pat?i?né plody. *(Pro inspiraci se m?žete vrátit k p?edchozí úloze.)*

Úskalí

- N?komu m?že p?ipadat málo, že královo „obrácení“ *neodvrátilo kone?nou katastrofu*. Do zv?sti prorokyn? Chuldy se však promítá kající deuteronomistický pohled redaktor? z doby babylonského zajetí: to, co se nám p?ihodilo (vyvrácení Jeruzaléma, ztráta samostatnosti, pád království) je d?sledek našeho odpadnutí od Hospodina. A za Joziáše vlastn? byl milostí Boží oddálen tento konec, námi vyprovokovaný a zavin?ný.
- „Antikulti?nost“ Micheášova výroku — prorok na vícero místech kritizuje kult, bohoslužbu jako proces, který lidé považují za to, co je p?iblíží Hospodinu. Ani ob?ti v rozsahu Šalomounova veleob? tování (1Kr 6) nep?iblíží ?lov?ka k Bohu. On „vyhledává“ n?co jiného — dobrotu soudu a milosrdenství. Neznamená to však, že by tím veškeré bohoslužebné konání bylo odstaveno. Nebo dokonce, že sta?í „žít slušn? a spravedliv?“ a není pot?eba „chodit do kostela“. Micheáš narovnává pok ?ivený vztah k Hospodinu, modlá?ský vztah ke kultu. I proto výrok zasazujeme do p?íb?hu z 2Kr 22. Je z n?j jasné, že kult sám nesta?í ani není cílem, není však zrušen.

Odkazy

Pracovní listy k opakování Desatera, pracovní listy k Dt, pracovní listy k 2Kr 22.

Pro d?ti

Pro p?edškolní d?ti

S p?edškolními d?tmi hrajeme hru — hledání pokladu: schováme v místnosti „poklad“ a vyzveme d?ti, aby ho hledaly. Nenajdou ho.

Pro? ho nemohou najít? Jsou hloupé, neschopné? Spíš proto, že jim k n?mu nic neukazuje. Pak odkryjeme „ukazatele“ (sta?í jednoduché zna?ky, šipky, vyk?i?níky ?i jiná grafická upozorn?ní) a d?ti poklad najdou.

(Záv?r: Když si opakujeme Deset slov — tak proto, že p?edstavují takové ukazatele k pokladu od Hospodina. Ale b?hem hodiny je d?ležitý onen proces hledání.)

Pom?cky: Nachystané „ukazatele“ — podle charakteru prostoru, kde se hra na hledání pokladu bude odehrávat.

Pro mladší d?ti

Akce p?ed prvním ?tením p?i bohoslužbách (nebo upravte na za?átek hodiny NŠ)

D?ti, te? bude 1. ?tení — ale… my nevíme odkud — a kde je! Poj?te sem — a pomožte najít — ?tení z Bible! *D?ti hledají dop?edu schovaný text, nejlépe napsaný na svitku. Když ho najdou:*

Co to tu máme? *(P?e?íst a pov?sit.)*

Svitek tóry s „deuteronomistickým“ nápisem:

Mojžíš ?íká

Nezapome? — že Hospodinova cesta vede z otroctví do zaslíbené zem?

Nezapome? — že jediným opravdovým Bohem je Hospodin

Nezapome? — na té cest? se ukázalo, že jsi Hospodin?v milovaný lid

Když zapomeneš — budeš pro Hospodina zbyte?ný a co nevid?t t? zni?í siln?jší nep?átelé

Jak ten svitek našli?

Z dlouhé ?ady následovník? krále Davida, kte?í rad?ji poslouchali své nápady než Hospodinovy rady a slova, se vymykal judský král Jóšijáš. Kralovat za?al jako osmileté dít?.

Rád poslouchal svou matku, která mu vypráv?la p?íb?hy o Davidovi a o tom, jak Šalomoun postavil chrám Hospodinu. A tak, když dosp?l, rozhodl: musíme opravit Hospodin?v chrám! Je to ostuda, jak se rozpadá! V chrámu se p?inášejí ob?ti Hospodinu, berani a bý?ci, a? se tedy chrám skví novotou!

Poslal svého ministra Šáfana za velekn?zem se vzkazem: „Otev?ete pokladny, do kterých dávali lidé peníze na chrám — a vypla?te je ?emeslník?m! A? se pustí do opravy chrámu!“

Ministr Šáfan p?išel za velekn?zem s královým p?íkazem. Ale velekn?z ho p?ekvapil: „Našel jsem ve schrán ? smlouvy svitek Tóry se slovy Mojžíše! — a podle toho, co jsem se v n?m do?etl, bychom m?li opravit n?co úpln? jiného než chrám! Jen ho odnes a p?e?ti králi!“

Tak co mi neseš z chrámu za odpov???

zeptal se ministra Šáfana král Jošijáš. Ministr mu odpov?d?l — nesu svitek Tóry. Prastarou listinu s Mojžíšovými slovy. M?žeš si ji vystavit v královské vitrín? jako památku na Mojžíšovy ?asy!

Ale král rozhodl: Jen nám ta Mojžíšova slova p?e?ti!

Ministr ?etl: vypráv?ní o vysvobození z Egypta a Desatero — a po?ád dokola se opakovalo:

Mojžíš ?íká: Nezapome? — že Hospodinova cesta vede z otroctví do zaslíbené zem?. Nezapome? — že jediným opravdovým Bohem je Hospodin. Nezapome? — na té cest? se ukázalo, že jsi Hospodin?v milovaný lid. Když zapomeneš — budeš pro Hospodina zbyte?ný a co nevid?t t? zni?í siln?jší nep?átelé.

Král se rozplakal:

My jsme na Mojžíšova slova zapomn?li! M?j otec král, m?j d?da král na n? zapomn?li! Úpln?! Nikdo nevypráv?l p?íb?hy o vysvobození! Nikdo neu?il d?ti Deset slov! Nikdo nep?ipomínal, že jsme Hospodin?v milovaný lid! Stali jsme se pro Hospodina zbyte?ní! — a to znamená, že nás co nevid?t zni?í siln?jší nep?átelé!

Dá se ješt? n?co d?lat? Kam se jít poradit, co te? d?lat? Kdo nám vy?ídí — jak Tóra platí te? — pro nás? Te?, když už jsme na ni zapomn?li? Kdo nám ?ekne, co je dobré? Jak je to správn??

Kdo m?že vysv?tlit, jak Mojžíšova slova platí?

Co je pro nás dobré? — Prorok. Sv?dek Hospodinova slova. Našt?stí o jednom prorokovi v?d?li — byla to prorokyn? Chulda. Král za ní poslal své posly. P?inesli svitek a zeptali se jí: — Tohle ?teme v Tó?e:

Nezapome?. Když zapomeneš, budeš pro Hospodina zbyte?ný.

Co to znamená pro nás dnes, v této dob?? Jaké slovo od Hospodina nám k tomu vy?ídíš ty, prorokyn??

Prorokyn? Chulda jim odpov?d?la:

Slova Tóry opravdu platí. Hospodin to myslel vážn? — když vyvedl sv?j lid — že je jeho milovaný. A myslel vážn? i to nezapome?. A myslí to vážn? i s tím, jak to dopadne, když zapomenete.

Ale — pokra?uje Chulda — ptáte se, co te?? Poslouchejte. Hospodin slyší Jošijáš?v plá?, ná?ek nad tím, že jste zapomn?li. Vidí, jak ho to trápí. V srdci, doopravdy. A tak králi vy?i?te: I když ty zlé konce pro zapomn? tlivý lid p?ijdou, nebude to hned te?. Hospodin vám dává odklad.

Králi vy?ídili vzkaz od prorokyn?:

Hospodin vám dává odklad. Za tvého kralování ty zlé konce nep?ijdou, i když by už dávno m?ly nastat.

N?kte?í rádcové se zaradovali: tak to je v pohod?! Hlavn? nikomu nic ne?íkej, králi! Nestraš lidi tou hrozbou…

Ale král rozhodl: Co nám ?íká Tóra a jejích Deset slov? Nezapome?! A tak, když nám Hospodin dal p? íležitost, sv?j odklad, nezapomeneme!

Budeme ty p?íb?hy vypráv?t d?tem! Za?neme se t?mi slovy ?ídit!

Vždy? je to hr?za, kolik jiných boh? vedle Hospodina uctíváme! Kolik jich má sochy a modly a oltá?e v samotném chrámu i v Jeruzalém? a okolo!

A král svolal všechen Boží lid a ?etli ze svitku:

Poslouchejte, na co všechno jsme zapomn?li!

A kn?ží za?ali kácet modly cizích boh?, jen aby celým srdcem mohli uctívat Hospodina. A po strašn? dlouhé dob? slavili Hod Beránka, aby si p?ipomn?li: Náš jediný B?h je Hospodin, který nás vysvobodil z egyptské zem?, místa plného otro?ení.

Tak znovu objevili, co ?íká Tóra a Deset slov — a nakonec z toho m?li velkou radost. Protože znovu objevili, kdo to je vlastn? jejich B?h. A jak dobré je nezapomínat na jeho slova.

Pom?cky: Svitek tóry s „deuteronomistickým“ nápisem (viz za?átek oddílu); obrázek svitku Tóry, album, kronika; Flanelograf II, obr. ?. 14, 74, 66. Ostatní postavy p?íb?hu vyberte z Flanelografu I.

Pro starší d?ti

K ?emu je hra bez pravidel?

D?tem p?edložíme deskovou hru, kterou neznají. Bez vysv?tlení návodu a pravidel vyzveme d?ti, aby hru hrály. D?ti zjistí, že bez návodu a pravidel to nejde.

Jiná varianta: p?ipravíme velký papír s nakresleným dopravním h?išt?m, ale bez dopravních zna?ek. D?ti dostanou autí?ka a demonstrují provoz. Bez zna?ek a pravidel kon?í hra srážkami aut, zmatkem, ohrožením „život?“.

P?i následném rozhovoru vedeme d?ti, aby vyhodnotily nabytou zkušenost:

- Už se vám to n?kdy stalo — p?i h?e s kamarády, bez u?itele atp. — že jste se jen zhádali a hru jste si neužili?
- Kdy jsou nám návody a pravidla pomocí?
- Kdy pravidla mohou chránit lidské životy?
- Pravidla je pot?eba si pamatovat (abychom je nemuseli vždy znova hledat, to pak všechno komplikuje)
- Jsou dobrá — protože chrání vztahy, druhé lidi, nás samotné

Pom?cky: Mén? známá desková hra, velký papír, dopravní zna?ky, malá autí?ka; ukázka smlouvy svatební nebo pracovní; trestní zákoník, dopravní zna?ky nebo p?edpisy; knižní ilustrace události na Sinaji.

P?esah

Smlouva, v?rnost

- P?i jakých p?íležitostech si lidé stvrzují v?rnost a p?átelství?
- Uzavírali jste už n?kdy s n?kým n?jakou smlouvu, stvrzovali jste p?átelství n?jakým ob?adem?
- Jaké druhy smluv mezi lidmi znáte?
- Chodí ve vašem sboru víc lidí na brigádu, nebo na biblickou hodinu?

Dobrodiní p?edpis?

- Chrání ?ády a p?edpisy (nap?. dopravní) ?lov?ka, nebo ho omezují?
- Chrání dopravní zna?ky již tím, že stojí podél silnice?
- Co je a k ?emu je respektování ?ád?, p?edpis?, pravidel, návod??
- Jaké jsou následky nedodržování smluv a pravidel mezi lidmi?

Právo a jeho závaznost

- Musí poslouchat všichni? Je n?kdo, kdo poslouchat nemusí?
- Víte, že když ameri?tí prezidenti konají prezidentskou p?ísahu, mají ruku položenou na Bibli, otev?ené práv? na slovech Mi 6,8?

Nezapomínat

- V kterých shromážd?ních se dnes p?ed?ítá z tóry?
- Hra: napište na tabuli dvacet r?zných stru?ných p?íkaz? nebo zákaz?, mezi nimi uve?te i pokyny Desatera. D?ti mají za úkol vybrat a správn? se?adit Desatero. Pamatují si ho od lo?ska? *(Je možno využít i jako motivace k vypráv?ní pro mladší školní v?k.)*
- Kv?li ?emu bychom m?li ?init pokání my? (Nemáme opravené kostely, málo lidí chodí na bohoslužby, neznáme po?ádn? Bibli, nestaráme se o uprchlíky, ni?íme životní prost?edí, opakujeme fámy z televize a novin, máme nudné bohoslužby, nalháváme si, že za komunist? bylo líp, neumíme p?iznat, jak se církev chovala za totality.)
- Mluví se u vás doma spíše o tom, co je pot?eba opravit na kostele, nebo o ned?lním kázání?

Našli jste n?kdy doma nebo na p?d? u babi?ky n?jaké staré listiny? Co pro vás takový nález znamenal? Co jste se z n?j dov?d?li? Pot?ebovali jste, aby vám n?kdo poradil, co s nálezem?

Liturgie

Biblický text k zapamatování

Uslyšíte-li dnes jeho hlas, nezatvrzujte svá srdce. (Ž 95)

Modlitba

?asto bloudíme, náš Bože. Nehledáme t?. Tím se to všechno ješt? zhoršuje. Ale ty nás p?ekvapuješ. Promlouváš k nám, hledáš nás, ukazuješ kudy kam a kudy dál. D?kujeme za to všechno. Amen.

Odkaz na pracovní list
0/1 Preambule
0/2 Preambule
30 Záv?r Mojžíšova života - st
26 Jóšijáš král reformátor - st
26 Jošijáš - král reformátor
Odkaz na píse?
Uhni se stranou, ztratíš jen chvíli
P?ed tvou tvá?í, Pane, nemám v?bec nic
Bu? v?le tvá, bu? v?le tvoje všude tam
Kdo m? z pout mých ven vyvodí
B?h je náš Pán a Král, zpívejme mu píse? chval
Moudrosti poklad z nebe je slovo Boží nám
Já cht?l bych, Bože m?j, mít srdce plné síly
Cílová skupina
Školní
P?edškolní
Katechetické cykly
Církevní rok
Biblický odkaz (kat)
Deuteronomium 5
Micheáš 6,8
2 Královská 22–23